

25.2.2024

OMA / 4 / v2
Julkinen / WWW

Lanamäki, A., & Tuvikene, T. (2022). Framing digital future: Selective formalization and legitimization of ridehailing platforms in Estonia. *Geoforum*, 136, 283–292. doi:10.1016/j.geoforum.2021.01.016

Lähtökohtia

Aikaisemman (OMA / 2) artikkeliarvion, eli Lanamäki ym. (2020), yhteydessä käsittelin minun ja Arto Lanamäen yhteistä opiskelun historiaa. Käytännössä aloitimme yhdessä samat opinnot Seinäjoella vuonna 1998. Eri vaiheiden jälkeen Arto on julkaissut useamman artikkelin, joista olen siis lukenut vain osan.

Tiivistelmän tiivistelmä

Kyydinvälityksen (ridehailing) alustat ovat levinneet eri puolille maailmaa eri kaupunkeihin lainsäädännön ulkopuolisena (extra-legally) toimintana, jolloin julkisten toimijoiden on pitänyt lähteä toimenpiteisiin kyydinvälityksen toimintaan liittyen. Kyydinvälitykseen liittyvä kirjallisuus käsittelee kyydinvälityksen eri aihepiirejä, mutta ei juurikaan kyydinvälitykseen liittyvään keskusteluun, joka pyrkii laillistamaan vastaavia liiketoimintoja. Erilaisten kyydinvälitystä vastaavien palveluiden perustaminen voimassa olevan lain ulkopuolella on kuitenkin tarkoittanut joissain tapauksissa tällaisten palveluiden laillistamista. Tämä artikkeli käsittelee Viron parlamentissa käytyä keskustelua selvittäen kyydinvälityksen toiminnan laillistamista.

1. Johdanto

Uber aloitti kyydinvälityksen Tallinnassa 15.5.2015. Kuten muillakin markkina-alueilla alkoi Virossa keskustelu Uberin lainopillisesta asemasta ja suhteista voimassa olevaan takseja koskevaan lainsäädäntöön; eli Uber oli laitton tässä vaiheessa. Joissain maissa Uber todettiin laittomaksi ja joutui kielletyksi, mutta Viro hyväksyi Uberin toiminnan. Viro hyväksyi Uberin laillisesti toimivaksi yhtiöksi, ja laki tuli voimaan marraskuussa 2017.

Kyydinvälitykseen liittyen eri aloilla toimivat tutkijat (mm. laki, kaupunkitutkimus, talous, kuljetus ja tietojärjestelmien tutkimus) ovat kiinnostuneet aiheesta. Eri maissa on vapautettu taksitoimintaa aikaisempaan tarkempaan säätelyyn nähden. Toisaalta taksitoiminnan säätely on nähty liiketoiminnan haittana. Uber on toiminnallaan aiheuttanut digitaalista muutosta, joka on kyseenalaistanut taksilainsäädännön muodollisia säädöksiä kaikilla markkina-alueilla. Eri vaiheissa Uber on käynyt läpi satoja oikeustapauksia, jolloin on asetettu lainsäädäntöä asiaan liittyen. Tutkimuksessa ei ole kuitenkaan huomioitu aiheeseen liittyvää lainsäädäntöön kohdistuvaa keskustelua.

Tässä esimerkissä on käyty läpi lainsäädäntöä, jolloin on esitetty ”digitaalista tulevaisuutta”, mikä ollut keskeinen määrittely lakien hyväksymisen kannalta. Tämä lähestymistapa on keskeistä lainsäädännön hyväksymisen kannalta, jolloin yritetään esittää järkiperusteita toiminnalle, joka olisi muuten laitonta. Artikkelin kirjoittajat huomioivat kirjallisuudesta epämuodollisuuden, jolloin on kyseenalaistettu epämuodollisen ja muodollisuuden erottelua. Muodollisuuden ja epämuodollisuuden määrittelyt on tarkoittanut kiistanalaista keskustelua, jolloin eri tavalla vastaavat toiminnot ovat jakaantuneet sekä muodolliselle puolelle että epämuodolliselle puolelle riippuen eri maiden lainsäädännöstä.

Liikenteen maantieteelliset tutkimukset osoittavat erilaisia muodollisuuden/epämuodollisuuden harmaita kohtia. Muodollisuus näillä alueilla tarkoittaa aiemmin epämuodollisten palveluiden korvaamista yhdenmetyillä järjestelmillä. Muodollistaminen tarkoittaa työn ammattimaistumista, jolloin korvataan vanhoja tekniikoita.

25.2.2024

OMA / 4 / v2
Julkinen / WWW

Lisäksi sähköiset työkalut voivat tarkoittaa infrastruktuurin laillisuutta, jolloin niistä tehdään näkyvämpiä käyttäjille, mutta myös enemmän hallittavia. Tässä tekstissä huomioidaan epämuodollisuuden ja kuljetuksen leikkauskohtaa huomioiden globaalin etelän ja globaalin pohjoisen välillä (global North/South divide). Tässä tekstissä osoitetaan uusliberalistisen politiikan asettamista huomioiden digitaalisen toiminnan myönteinen vaikutus, jolloin jakamisen alustat tarkoittaa lain ulkopuolista toimintaa; eli toiminta voi perustua eliittien ajamaan epämuodollisuuteen.

Kirjoittajat osoittavat laillistamisen prosessin Viron esimerkkiin perustuvaan tapaukseen. Viro on hyvä esimerkki, koska sitä voidaan pitää globaalin etelän ja globaalin pohjoisen mallista poikkeavan, koska Viron voi nähdä sosialismin jälkeisenä maana (post-socialist).

2. Uusliberalistisen alustoihin perustuva kapitalismin: epämuodollisuuksien muodollistaminen

Valtioilla on määräysvalta laillisuuden ja laittomuuden määrittelyssä. Eli valtiot voivat muodollisesti hyväksyä jokin käytäntö tai ilmiö laillisenä tai laittomana toimintana. Laillistaminen prosessina tarkoittaa, että laillistaminen ei ole päätepiste vaan ajassa muotoutuva ilmiö. Eliiiteillä on pitkä historia eri toimintojen sijoittumisesta laittomuuden jatkumolle kuten veroparatiisit. Tämän vuoksia laillistamisen prosessi voi tarkoittaa laittomuuden epämuodollisuutta laillisenä toimintana.

Esimerkkinä voi pitää epämuodollista kuljetuspalvelua, joka voi toimia laillisen tarkastelukehikon ulkopuolella. Lisäksi epämuodollinen liiketoiminta säätelee itseään ja tarjoaa hallinnon järjestelmiä, jotka eivät ehkä ovat ole valtion järjestäytymismuotojen ulkopuolella. Valtiot itsessään eivät ole yksiulotteisia, jolloin niihin liittyy erilaisia tavoitteita ja eri sidosryhmien vaikutusta. Loppujen lopuksi valtiot voivat tehdä valikoivaa muodollistamista.

Laillistettu säädöksen purkaminen tarkoittaa muodollisten säädösten vähentämistä, jolloin epämuodollisuus ja muodollisuus heittelevät eri tavoin. Uusliberalistinen liike yrittää luoda ”rajoitettua valtiota”, jolloin digitalisaation pyrkimys tarkoittaisi ihmistyön vähentämistä ja byrokratian keventämistä. Jakamisen talous on tarkoittanut työtehtävien kehittymistä epämuodollisuuden suuntaan, jolloin on syntynyt osa-aikaisuuden tai keikkojen suuntaan muuttunutta työllisyyttä.

Jakamistalous on kiistelty käsite, jolloin asiaa on käsitelty erilaisissa julkaisuissa. Vuonna 2008 oli rahoitusmarkkinoiden romahtaminen, jonka jälkeen jakaminen alkoi tarkoittaa teknologian mahdollistamaa liiketoimintaa. Asian suhteen on esitetty myös erilaista kritiikkiä kuten uusliberalismin moninkertaistuminen tai jakamisen luonteen kyseenalaistaminen.

Jakamistalouteen liittyvät kannattava näkökulma ja ongelmia osoittava näkökulma. Kannattava näkökulma painottaa helppoa asettautumista markkinoille, syrjinnän vähäisyyttä, parempaa laatua, talouden kasvua ja joustavuutta. Ongelmia osoittava näkökulma painottaa jakamisen kapitalismin tarkoittavan tasa-arvoisuuden vähenemistä ja työn kannattomuutta. Eli tämä näkökulma painottaa epätasa-arvon lisääntymistä, jolloin työntekijöiden neuvotteluvoiman vähenemistä. Lisäksi painotetaan, että jakamisen alustat ovat saaneet valtavan markkinaosuudet perustuen isoon onneen kuten ensimmäisen toimijan etulyönti asema, lobbaaminen, strateginen laittomuus ja vähäinen pääoma investoinnille.

Esimerkkinä mainittu Uber ei ole vain teknologian alusta, jolloin se on myös valittujen poliittisten toimintalinjojen sekoittaja. Uber on esimerkki alustatalouden laillistamisesta eri puolilla maailmaa.

Uber on painottanut olevansa erilainen kuin taksipalvelu. Tätä asiaa on käsitelty erilaisissa asiayhteyksissä, jolloin Uber on painottanut olevansa kuljetuksen teknologian edelläkävijä. Eli

25.2.2024

OMA / 4 / v2
Julkinen / WWW

”jakaminen” on tarkoittanut myönteistä mielikuvaa taksinvälityksen toimintaan liittyen, jolloin tämä on tarkoittanut kyseisen liiketoiminnan välttävän laillisia rajoitteita.

Uber pärjasi hyvin pohjoisamerikkalaisilla markkinoilla. Euroopan maiden suhteen Uberin onnistuminen on ollut vaihtelevaa. Kaikesta huolimatta Uber on toimijana useissa eurooppalaisissa maissa.

Viro on kieltämättä ollut ensimmäisten joukossa luotaessa uusliberalistista valtio ajamalla sähköiseen hallintoon perustuvia politiikan toimintalinjoja, jolloin on korostettu voimakkaita näkemyksiä teknologisesti myönteiselle toiminnalle. Virossa ei lähdetty ajamaan taksinvälityksen toimintaa muodolliseen keskusteluun, jolloin Viron valtio salli epävirallisen toiminnan loppujen lopuksi määritellen uudelleen sääntöjä ja lakeja.

3. Tapaus ja tutkimusmenetelmä

Tallinnassa oli aikanaan markkinajohtajana Bolt (myöhemmin Taxify), jolloin Bolt keräsi yhteen informaatiota eri taksiyhtiöiltä ja tarjosi digitaalisen alusta taksin valinnalle.

Uber oli keskeinen toimija Virossa, jolloin Uber ajoi muutoksia valittuihin politiikan toimintalinjoihin. Uber tuli Viron ilman mitään pelkoa palvelun laillisuuden arviointia, jolloin Uber saapui markkinoille lainsäädännön ulkopuolisena, ja Uber oli toiminut samalla tavalla ympäri maailmaa. Uberin ja Boltin toiminta johti ristiriitaan taksiyhtiöiden ja taksinvälityksen alustojen kanssa.

Syksyllä 2017 alustayhtiöiden toiminta laillistettiin Virossa. Tämän jälkeen markkina on jakautunut kahtia. Toisaalta on ”tavallisia” takseja, jotka mittaavat maksunsa perustuen hyväksytyihin taksimittareihin. Toisaalta on uudempi ”taksi”, joka mittaa hintoja ”informaatioteknologialla” eli sovelluksilla (apps). ”Tavallisilla” takseilla on enemmän velvollisuuksia kuten erillisen vakuutuksen hankinta, mutta alustalla toimivat taksit ajavat tavallisilla vakuutuksilla. Tämän vuoksi moni ”tavallinen” taksi on siirtynyt toimimaan alustalla. Loppujen lopuksi monella taksilla on käytössään taksimittari, mutta ne toimivat myös alustalla.

Uberin saapuminen Viron markkinoille muutti poliittista toimintaa eri tavoin, jolloin Uber vaikutti päättäjiin (lobbaaminen) eri tavoin. Uber perusti muiden alustayhtiöiden kanssa yhdistyksen ajamaan alustayhtiöiden asiaa erilaisissa tilaisuuksissa. Poliittisten keskusteluiden keskellä toimi erityisesti Kalle Palling virkaan valittuna kansanedustajana.

Kalle Pallingin ääni kuuluu taksilainsäädäntöä käsittelevässä keskustelussa. Palling oli hyvin keskeinen vaikuttaja lainsäädännön hankkeissa. Pallingin lisäksi on/oli joukko erilaisia toimijoita vaikuttamassa asiaan. Yksi toimija on/oli Viron reformipuolue (Eesti Reformierakond), joka on kannattanut (uus)liberalistista poliittista ajattelua. Lisäksi Viron reformipuolue on tukenut erilaisia digitaalisia palveluita kuten sähköistä hallintoa ja sähköistä henkilökorttia.

Kirjoittajat arvioivat Viron parlamentissa käytyjä keskusteluja jakamalla keskustelut tarkastelukehikoihin. Tässä artikkelissa kehitetään arvioiva järjestelmä, jolla arvioidaan eri toimijoiden toimintaa. Tarkastelukehikkoa käyttämällä voidaan esittää useampia tapoja esittää kohdealuetta.

Tämän artikkelin aineisto on kerätty arvioimalla kolmea parlamentin keskustelua. Parlamentin keskustelut on talletettu yleisesti katsottavissa olevaan sähköiseen palveluun. Tietysti on erilaista toimintaa, jota ei ole talletettu sähköiseen palveluun, esimerkiksi erilaisissa ryhmissä ja edunvalvojien tapaamisissa on käsitelty asiaa. Kirjoittajat kiinnittävät huomiota sotkuiseen todellisuuteen lakien käsittelyyn liittyen, jolloin lait eivät ole muodollisesti laadittuja, vaan ne ovat vielä keskusteluiden asteella.

25.2.2024

OMA / 4 / v2
Julkinen / WWW

Mainituissa kolmessa parlamentin istunnossa esitettiin 348 erilaista lausuntoa, jotka kirjoittajat jakavat kolmeen tarkastelukehikkoon: säädökset, työ ja digitaaliset tulevaisuudet. Yksi tarkastelukehikko voisi olla liikkuvuuden toiminnan kestävyys, mutta se voidaan nähdä osana digitaalisia tulevaisuuksia. Tämän lisäksi kirjoittajat esittävät joukon erilaisia alemman tason tarkastelukehikoita.

4. Tulokset: teknologiseen myönteisyyteen perustuva digitaalinen tulevaisuus

Yksi keskeinen väittämä oli Viron tarve pysyä digitaalisena edelläkävijänä.

Palling esitti, että taksivälityksen alustat ovat tarkoittaneet paljon työtä valtion kannalta. Väittämänä oli vähäisempi sääntely. Palling väitti, että uudet teknologiat täysin uusia laadunvalvonnan tapoja, jolloin asiakkaat voivat arvioida taksien toimintaa digitaalisilla alustoilla. Eli asiakkaiden arviot karsisivat pois huonosti toimivat taksit. Tällöin markkinoiden toimijat nähdään itsessään parempina säätelijöinä kuin erilaiset sääntöjen laatijat.

Jotkut kansanedustajat kyseenalaistivat aiheen, jolloin lainsäätäjät eivät oikeasti arvioi laajempia vaikutuksia yhteiskuntaan. Keskeiseksi keskustelun aiheeksi nousi lakien ja säännösten eroavaisuus suhteessa yksityisten yhtiöiden laatimiin sääntöihin. Osa kansanedustajista esitti, että teknologia tekee hallinnon väliintuloista tarpeettomia. Toisaalta esitettiin näkemyksiä tarvittavasta sääntelystä.

Joissain puheenvuoroissa esitettiin huomioita laajemmasta yhteiskunnallisesta vaikutuksesta. Lisäksi keskustelussa kiinnitettiin huomiota valtion antamien määräysten ja yksityisten yritysten antamien määräysten eroon. Valtion antamalla määräyksillä nähtiin olevan pitkä elinikä verrattuna yksityisten yritysten järjestelmiin. Eri puheenvuoroissa keskusteltiin valtiollisen valvonnan merkityksestä.

Kyydinvälityksen vaikutus työsuhteiden pysyvyyteen ja epävarmuuteen nousi esiin keskusteluissa. Toisaalta kyydinvälitys nähtiin tapana hankkia lisätuloja tai yrittäjyytenä. Onko kyydinvälityksen järjestäjän perinteinen työnantaja? Parlamentin keskusteluissa käsiteltiin taksiliikenteen yrittäjyyttä ja taksiliikenteen työn tekemistä perinteisenä työnä. Lisäksi keskusteluissa käsiteltiin kyydinvälitykseen liittyviä etuuksia kuten työttömyyttä, eläkemaksuja ja muita työn kuluja.

Viron sisäiseen keskusteluun liittyy ”haltuuran” käsite, joka periytyy Viron olemisesta Neuvostoliiton osana. ”Haltuura” tarkoittaa ei-ammattilaisen tekemää työtä, joka ei ole ammattilaisen tasolla tekemää työtä, jolloin ei-ammattilainen tekee työtä vain lisätulojen vuoksi. Tätä ilmiötä käsiteltiin parlamentin keskusteluissa, jolloin esiin nousi taksivälityksellä välitettyjen kuljettajien oikea ammattitaito.

Kyydinvälityksen merkitys yrittäjämäiselle työlle on yksi aihepiiri keskusteluissa. Tällöin kyydinvälitys nähtiin osana yrittäjyyttä.

Digitaalinen tulevaisuus nähtiin keskeiseksi aiheeksi keskusteluissa, jolloin digitaalisuus ja siirtyminen digitaalisuuteen olisi yksi keskeinen osa Viron maakuva.

Keskusteluissa esitettiin neljä tarkastelukehikkoa.

1) Teknologia voidaan nähdä ratkaisuna nykyisiin ja tuleviin ongelmiin. Yksi esitetty ajatus kyydinvälityksen keskustelussa on digitaalinen jalanjälki, jolloin kyydinvälityksen verotus onnistuisi hyvin.

2) Liiketoiminnan mahdollisuudet. Tässä tarkastelukehikossa jakamisen talous nähdään kasvualana, jolloin Viron olisi otettava kaikki irti tulevasta kasvualasta.

25.2.2024

OMA / 4 / v2
Julkinen / WWW

3) Innovatiivinen maa maailmassa. Jakamisen talouden tukeminen lainsäädännöllä mahdollistaa innovaatioiden viemisen ulkomaille. Virolainen Bolt ja ulkomainen Uber tekivät yhteistä vaikuttamistoimintaa.

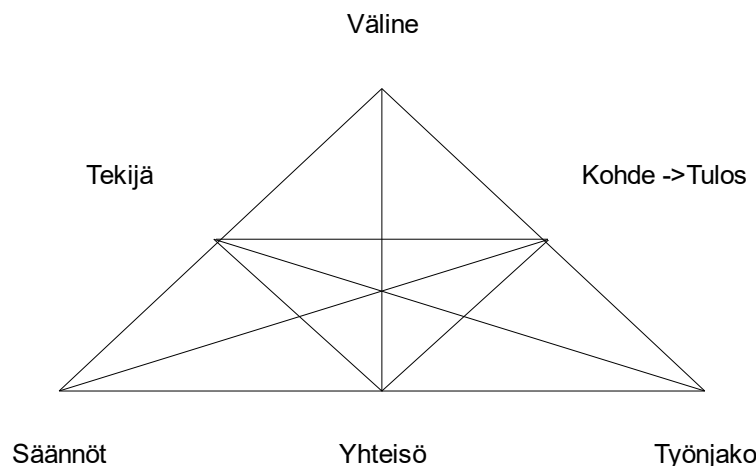
4) Kyydinvälityksen lainsäädäntö voidaan nähdä väistämättömänä kehityskulkuna, jolloin on pakko tehdä kiireellisesti lainsäädäntöä tässä ja nyt. Tällöin ei ole tarvetta väitellä ja keskustella, koska on kiire ottaa tulevaisuus vastaan.

5. Johtopäätös: digitaalinen tulevaisuus tarkoittaa epämuodollisen muodollistamisen laillistamista

Tarkastelemalla poliittisen hankkeen väittelyitä Viron parlamentissa kirjoittajat korostivat laillistamisen prosessia. Parlamentin keskusteluissa korostui kyydinvälityksen merkitys porttina digitaaliseen tulevaisuuteen, joka mahdollistaa jakamisen talouden. Keskusteluissa nähtiin digitaalisuuden tarkoittavan parempaa säätelyä kuin valtion tekemä säätely.

OMA ARVIO

Engeström (1999, 2000, 2001) perusteella esitän seuraavan kuvan.

Käsiteltävän artikkelin perusteella pitää todeta sääntöjen merkitys. Joissain asiayhteyksissä on puhuttu liiketoimintasäännöistä, joiden hallinta mahdollistaa tietojärjestelmien kehittämisen.

Tässä artikkelissa merkittävää oli epämuodollisten sääntöjen muodollistaminen muodollisiksi säännöiksi. Mitä, kuka, missä, milloin, miten? Tuossa on muutama hyvä kysymys sääntöjen muodollistamisen kannalta.

Oman huomion muodolliset säännöt pitää kuitenkin määritellä jossain kohdassa. Käsiteltävän artikkelin perusteella pitää todeta, että Viron lainsäätäjät olivat osaksi siirtämässä muodollisten sääntöjen määrittelyn lainsäädännön ulkopuolelle.

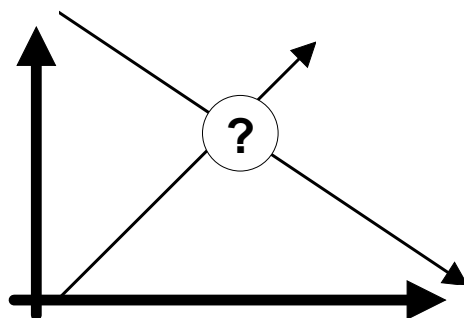
25.2.2024

OMA / 4 / v2

Julkinen / WWW

234 Yleisesti ottaen voi todeta yleistiedon ja erikoistiedon suhteet erilaisissa asiayhteyksissä. Käsiteltävän
235 artikkelin perusteella pitää todeta, että Viron parlamentin jäsenistä iso osa on yleistiedon pyörittäjiä. Jokin
236 hyvin syvälinen erikoistiedon ala ei yleensä ole jonkin maan parlamentin jäsenen osaamisen tausta,
237 jolloin parlamentin jäsenten osaaminen on hyvin usein yleistiedon pyörittämistä. Toisaalta parlamenteissa
238 on erikoistietoon keskittyviä valiokuntia, jolloin valiokuntien jäsenet joutuvat perehtymään erikoistiedon
239 asioihin jollain tasolla.
240

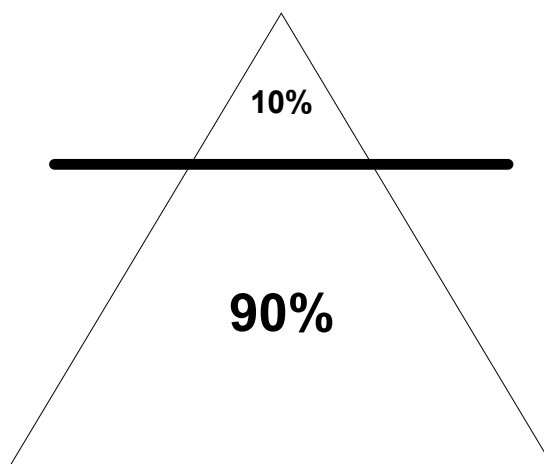
YLEISTIETO

ERIKOISTIETO

241
242

243 Tästä pääsemme tietojärjestelmien näkyvien ja näkyvien tekijöiden ongelma-alueeseen.
244 Esimerkinomaisesti voi kyydinvälityksestä todeta, että kyydinvälityksen tilaajille näkyy kyydinvälityksen
245 järjestelmästä aika pieni osa. Eli kaikki monimutkaisuus on piilotettu hyvin erilaisten käyttöliittymien
246 taakse. Tosiasiassa erilaiset tietojärjestelmät ovat osasta monimutkaisia tietoteknisiä järjestelmiä.
247

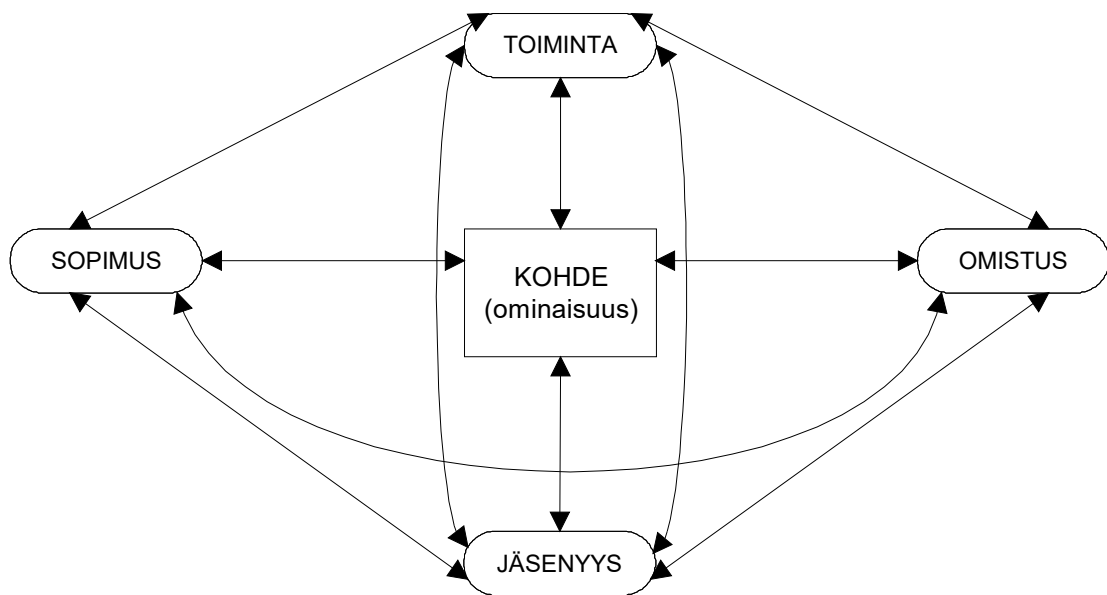
NÄKYVÄ

NÄKYMÄTÖN

248
249

250 Itse pyöritin yhdessä vaiheessa jäsenyyden, omistuksen ja sopimuksen merkitystä erilaisten
251 tietojärjestelmien asiayhteyksissä. Käsiteltävän artikkelin perusteella voi todeta, että kyydinvälityksen
252 järjestelmä on yksityisesti omistettu. Erilaisia kyydinvälityksen sääntöjä voi pitää erilaisina sopimuksina,
253 joiden varassa kyydinvälityksen järjestelmän eri käyttäjäryhmät käyttävät kyydinvälityksen järjestelmää.
254

25.2.2024

OMA / 4 / v2
Julkinen / WWW

255

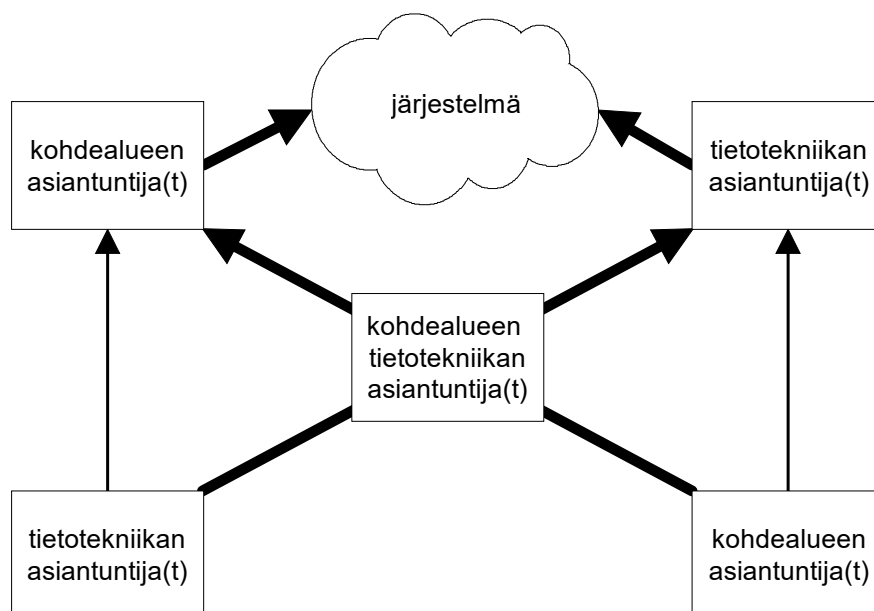
256

257 Oman havainnon mukaan jonkin tietojärjestelmän käyttö on monimutkainen ketju jäsenyyden,
 258 omistuksen ja sopimuksen verkkoja. Aivan tavallisessa käytössä meidän ei tarvitse juurikaan huomioida
 259 jäsenyyden, omistuksen ja sopimuksen monimutkaisia verkkoja. Jäsenyyden, omistuksen ja sopimuksen
 260 monimutkaiset verkot tulevat kuitenkin vastaan tietojärjestelmien muutostilanteissa.

261

262 Ketkä ovat oikeita asiantuntijoita erilaisilla kohdealueilla? Ketkä ovat jonkin kohdealueen yleisten
 263 asioiden osaajia? Ketkä ovat tietotekniikan asiantuntijoita? Ketkä ovat kohdealueen tietotekniikan
 264 asiantuntijoita?

265

266

267

268 Oman huomion/tuomion mukaan tietotekniikan asiantuntijoista ei monesti tule jonkin kohdealueen
 269 erityisosaajia. Mutta voiko tietotekniikan asiantuntijoista tulla kohdealueen tietotekniikan asiantuntijoita?

270

271 Erilaisten tietoteknisten standardien merkitys tulee vastaan. Joissain asiayhteyksissä käytössä on suljettuja

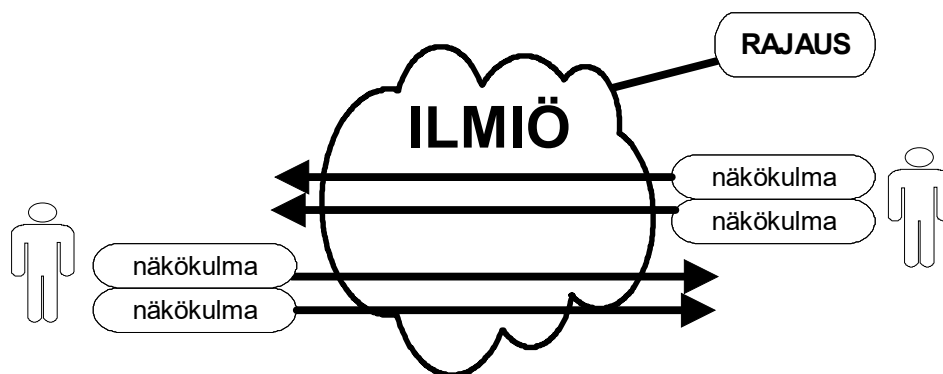
25.2.2024

OMA / 4 / v2
Julkinen / WWW

tietoteknisiä standardeja, joiden sisäinen toiminta on piilotettu ulkopuolisilta toimijoilta. Joskus käytössä on avoimia tietoteknisiä standardeja. Standardit määritellään joissain ajassa ja jossain paikassa. Millaisen roolin lainsäätäjä voi tai haluaa ottaa erilaisten tietoteknisten standardien määrittelyssä? Tämä on hyvin keskeinen kysymys. Mahdollisesti kyydinvälitykseen voisi liittyä joukko avoimia standardeja, joita lainsäätäjä voisi hyväksyä.

Kirjoitushetkellä on hyvin tiedossa tietotekniikkaa standardoivien yhteisöjen iso määrä, vrt. ConsortiumInfo.org; Standards Setting Organizations List (<https://www.consortiuminfo.org/sso-list/>). Käsiteltävässä artikkelissa ei erikseen huomioitu erilaisia tietotekniikkaa standardoivia yhteisöjä. Käytännössä myös kyydinvälitykseen voi(sii) liittyä joukko avoimia standardeja, joiden takana on jokin julkisesti järjestäytynyt yhteisö.

Tästä pääsemme näkökulman merkitykseen. Samaan ilmiöön voidaan ottaa hyvin erilaisia näkökulmia, ja yksittäinen ihminen on kokoelma erilaisia näkökulmia.

Ilmiö on hyvin tärkeä asia pohdittavaksi. Arto Lanamäen ehdotuksesta olen tehnyt tiivistelmän seuraavista: Schwarz & Stensaker (2016); Van de Ven (2016). Tässä artikkelissa käsiteltävänä oli yksi hyvin moniulotteinen ilmiö.

Hindman (2019) esittää erilaisten monopolien syntymisen erilaisten internet-palveluiden asiayhteydessä, jolloin jokin internet-palvelu on loppujen lopuksi monopoliasemassa. Hindman (2019) kannattaa lukea yhtenä puheenvuorona asiaan liittyen.

Hindman (2019) perusteella voi todeta, että myös internet keskittää yritystoimintaa omilla tavoillaan, ja lukkiutuminen johonkin yritykseen voi olla suhteellisen nopeasti maailmanlaajuista. Hindman (2019) osoittaa, että ihmiset liimautuvat hyvin laajasti tiettyihin internet-palveluihin, ja vaihtoja internet-palveluiden välillä on siis suhteellisen harvoin.

Engeström, Y. (1999). Expansive Visibilization of Work: An Activity-Theoretical Perspective. Computer Supported Cooperative Work (CSCW), 8(1–2), 63–93. doi:10.1023/A:1008648532192

Engeström, Y. (2000). Activity theory as a framework for analyzing and redesigning work. Ergonomics, 43(7), 960–974. doi:10.1080/001401300409143

Engeström, Y. (2001). Expansive Learning at Work: Toward an activity theoretical reconceptualization. Journal of Education and Work, 14(1), 133–156. doi:10.1080/13639080020028747

25.2.2024

OMA / 4 / v2
Julkinen / WWW

- 311
312 Hindman, M. (2019). Internet-ansa: Miten digitaalinen talous rakentaa monopoleja ja nakertaa
313 demokratiaa (K. Pietiläinen, Käänt.). Helsinki: Terra Cognita.
314
315 Lanamäki, A., Väyrynen, K., Laari-Salmela, S., & Kinnula, M. (2020). Examining relational digital
316 transformation through the unfolding of local practices of the Finnish taxi industry. *The Journal of*
317 *Strategic Information Systems*, 29(3), 101622. doi:10.1016/j.jsis.2020.101622
318
319 Schwarz, G. M., & Stensaker, I. G. (2016). Showcasing phenomenon-driven research on organizational
320 change. *Journal of Change Management*, 16(4), 245–264. doi:10.1080/14697017.2016.1230931
321
322 Van de Ven, A. H. (2016). Grounding the research phenomenon. *Journal of Change Management*, 16(4),
323 265–270. doi:10.1080/14697017.2016.1230336
324
325
326
327 [jatkuu seuraavalla sivulla]

25.2.2024

OMA / 4 / v2
Julkinen / WWW

328

329 **Liite 1: Lisenssi**330 **Nimeä-Epäkaupallinen-Ei muutoksia 4.0 Kansainvälinen**

331

332 Avoimesti lisensoitu teos

333

334 Tämä teos on lisensoitu Nimeä-Epäkaupallinen-Ei muutoksia 4.0 Kansainvälinen -lisenssillä. Teoksen
335 uudelleen käytön yhteydessä pitää mainita kirjoittaja. Valittu lisenssi tarkoittaa, että teoksen sisältö on
336 vapaasti käytettävissä, kunhan alkuperäislähteeseen viitataan.

337

338 Lisenssin kansantajuinen esitys on seuraavalla www-sivulla:

339

340 <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.fi>

341

342

343

344 NIMI:

345 Teoksen tekijä on ilmoitettava siten kuin tekijä tai teoksen lisensoija on sen määrännyt (mutta ei siten että
346 ilmoitus viittaisi lisenssinantajan tukevan lisenssinsaajaa tai teoksen käyttötapaa).

347

348 Ei muutettuja teoksia

349 Teosta ei saa muuttaa, muunnella tai käyttää toisen teoksen pohjana.

350

351 Epäkaupallinen

352 Lisenssi ei salli teoksen käyttöä ansiotarkoituksessa.

353

354 Lisenssin perusteellinen juridinen esitys on seuraavalla www-sivulla:

355

356 <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode.fi>

357

358 [jatkuu seuraavalla sivulla]

359

25.2.2024

OMA / 4 / v2
Julkinen / WWW

360

361 Liite 2: Vastuulausekkeita

362

363 Yksittäisen ihmisen yksittäistä tulkintaa yksittäisistä asioista / aiheista

364

365 Tämä teos on yksittäisen ihmisen tulkintaa eri asioista / aiheista, eikä edusta minkään (rekisteröidyn tai
366 rekisteröimättömän) yhteisön virallista tai epävirallista kantaa. Tässä teoksessa mainitut mielipiteet eivät
367 ole (lainopillisia) neuvoja, ja lukijoita kehoitetaan itse perehtymään huolellisesti tässä teoksessa
368 mainittuihin asioihin / aiheisiin.

369

370 Tämä teos ei kata tulevaisuuden kehittymistä, jolloin tässä teoksessa mainitut ennustukset voivat
371 osoittautua vääräksi. Vastaavalla tavalla tämä teos ei kata menneisyyden tulkintaa, jolloin tässä teoksessa
372 tehdyt arviot menneisyydestä voivat osoittautua vääräksi.

373

374 Poliittisia vastuulausekkeita

375

376 Tämä teos käsittelee useita poliittisia mielipiteitä erilaisista asioista / aiheista. Nämä mielipiteet eivät
377 kuitenkaan ole virallisia neuvoja poliittisen päätöksen perustaksi. Teoksen lukijoita kehoitetaan lukemaan
378 kukin mielipide yksittäisen henkilön ajatuksena, koska esitetyt mielipiteet eivät ole minkään yksittäisen
379 puolueen (rekisteröity tai rekisteröimätön) virallisia mielipiteitä. Lisäksi esitetyt poliittiset mielipiteet
380 eivät edusta minkään puoleen (rekisteröity tai rekisteröimätön) jäsenjärjestön (rekisteröity tai
381 rekisteröimätön) virallista kannanottoa.

382

383 Teoksessa esitetyt poliittiset mielipiteet eivät kata Suomen, Euroopan tai maailmanlaajuisen politiikan
384 menneisyyttä tai tulevaisuutta, ja ovat vain yksittäisen henkilön yksittäisiä mielipiteitä.

385

386 Teoksessa esitetyt poliittiset mielipiteet eivät ole tarkoitettu virallisen tai epävirallisen ehdokkuuden
387 tukemiseksi missään vaalissa millään tasolla, eli teoksessa esitetyt poliittiset mielipiteet eivät ole
388 virallisiin vaaleihin valmistautuvan virallisen tai epävirallisen ehdokkaan mielipiteitä. Mahdollisissa
389 virallisissa vaaleissa (teoksen julkaisun jälkeen) virallisena ehdokkaana esitetyt poliittiset mielipiteet ovat
390 oma kokonaisuutensa, ja virallisissa vaaleissa (teoksen julkaisun jälkeen) virallisen ehdokkaan julkiset
391 mielipiteet ovat tämän teoksen ulkopuolella, ja tämä teos ei ennakoit tulevia mahdollisia poliittisia
392 mielipiteitä virallisissa vaaleissa (teoksen julkaisun jälkeen).

393

394 Viitattujen www-sivujen sisältö

395

396 Tässä teoksessa viitataan erilaisiin www-sivuihin. Viitattujen www-sivujen laillinen sisältö on tarkistettu
397 tämän teoksen julkaisuhetkellä, mutta monen viitattun www-sivu sisältö tulee mahdollisesti muuttumaan
398 tämän teoksen julkaisun jälkeen. Kaikki muutokset viitatuilla www-sivuilla ovat viitattujen www-sivujen
399 omistajien / ylläpitäjien vastuulla. Kaikki uusi laillinen ja/tai laiton sisältö viitatuilla www-sivuilla ei ole
400 tämän teoksen kirjoittajan vastuulla, ja tämän teoksen lukijoita kehoitetaan huolellisesti välttämään www-
401 sivuilta ladattavien laittomien sisältöjen käyttöä.

402

403 Kaupallinen sisältö / Yleishyödyllisyys

404

405 Tämä teos ei sisällä kaupallista sisältöä, eikä tätä teosta ole tarkoitettu kaupalliseksi sisällöksi, ja käytetyn
406 lisenssin mukaisesti tämä teos on tarkoitettu ei-kaupalliseksi sisällöksi. Tämä teos ei sisällä kaupallisen
407 yhteisön (rekisteröity tai rekisteröimätön) liike- tai ammattisalaisuuksia.